



# EVEREST 1979–2019



»Sediva pri kitajski piramidi in ne veva, kaj bi ...,«

so bile besede legendarnega Nejca Zaplotnika, ko sta s soplezalcom Andrejem Štremfljem dosegla vrh 8848 m visokega Everesta. Letos mineva 40 let.

Vljudno vabljeni na odprtje fotografske razstave

**Everest 1979–2019**

v torek, 14. maja 2019, ob 19. uri

v podstrešno galerijo gradu Khislstein, Tomšičeva 44, Kranj.

Odprtju razstave bo sledilo predavanje **Andreja Štremflja**.

PRIJAZNO VABLJENI

GORENJSKI  
MUZEJ



REPUBLIKA SLOVENIJA  
MINISTRSTVO ZA KULTURO

MESTNA OBČINA KRANJ

## Everest 1979 - 2019, 40 let prvega slovenskega vzpona na vrh sveta

Jugoslovanska alpinistična himalajska odprava Everest '79 si je zadala težko nalogo: prvenstveni vzpon na vrh sveta čez zahodno ramo. Z ledenika Khumbu na višini 5350 m, kjer je bil bazni tabor, se dviga 700m, visoka skalna stena sedla Lho La, sledi ji 1200 metrov visoko pobočje Zahodne rame, ki se nadaljuje v 2500 metrov dolg, položen, vendar oster in vetroven greben, na koncu katerega je začetek strme in razgibane vršne piramide Everesta.

Člani odprave Everest 1979 so bili: Tone Škarja, vodja odprave, Stane Belak, Tomaž Jamnik, dr. Evgen Vavken, glavni zdravnik odprave, dr. Igor Tekavčič, zdravnik odprave na gori, Zvone Andrejčič, Borut

Bergant, Viki Grošelj, Stane Klemenc, Franček Knez, Ivč Kotnik, Marjan Manfreda, Štefan Marenče, Vanja Matijevac, Dušan Podbevšek, Bojan Pollak, Roman Robas, Andrej Štremfelj, Marko Štremfelj, Nejc Zaplotnik, Jože Zupan, Stipe Božič, Vlado Mesarić, Muhamed Gafić in Muhamed Šišić.

Zaradi velikega zanimanja javnosti in medijev se je odpravi pridružil še šest spremljevalcev: televizijski snemalec Slavko Vajt, radijska tehnika Matjaž Culiberg in Slavko Šetina, ki sta v bazi vzdrževala stalne radioamaterske zveze z domovino, novinarja Marjan Raztresen in Rado Kovačević ter akademski slikar Franc Novinc.



1 - Smer vzpona čez zahodno ramo oz. zahodni greben na Everest, t.i. Jugoslovanska smer. Jugoslovanska smer velja še danes za najtežjo, kar govori tudi dejstvo, da je bila v 40. letih ponovljena enkrat samkrat. Leta 1984 jo je ponovilo 5 alpinistov bolgarske odprave, a se je njihov vodja Hristo Prodanov pri sestopu smrtno ponesrečil.



2 - Leta 1978 je petčlanska izvidnica odšla v bazo pod Everest preveriti, če je njihov načrt sploh izvedljiv. Stane Belak Šrauf in Štefan Marenče sta preplezala steno Lho La, ki je predstavljala glavno oviro za dostop do Zahodnega grebena. Od leve: Roman Robas, Tone Škarja, Stane Belak, Nejc Zaplotnik, nosač, in Štefan Marenče. Foto Tone Škarja



3 - Tovora je bilo več kot 20 ton, ki je bil razdeljen po 730 sodih, zabojih in vrečah po 30 kg, kar pomeni, da je do baznega tabora za odpravo delalo vsaj 730 nosačev. Foto Tone Škarja



4 - Nosači, ki so nosili tovor do baznega tabora, so bili tako moški kot ženske. Prihajajo iz različnih plemen: Šerpa, Tamang in Gurung. Foto Tone Škarja



5 - »Potem smo korakali med kolonami tovorov, potujočih na razcapano upognjenih človeških hrbtih.....in na silo zatirali v sebi tesnobo pričakovanja.« Nejc Zaplotnik



6 - Do baznega tabora je kolono nosačev in alpinistov čakal 17-dnevni pohod. Budistični samostan Tangboče, kjer so alpinisti posvečeni, menihi pa pomirijo bogove na gori, da se le-ti ne bi razjezili. Foto Tone Škarja



*7 - Od Namče Bazarja dalje nižinske nosače zamenjajo višinski nosači. Roba se prestavi tudi na njihove tovrne živali, jake, ki so prilagojeni mrazu in visoki nadmorski višini. Foto Tone Škarja*



*8 - Bazni tabor na ledeniku Khumbu, je stal na debelih skladih ledu, na nadmorski višini 5350 m. Postavljenih je bilo 20 bivalnih šotorov, ter šest velikih šotorov za kuhinji, jedilnico in skladišča. Domovanje za dva meseca. Foto Tone Škarja »Baza je pust in vetroven kraj, daleč od zadnje travice, zato naj nudi čim več udobja. Nad njo se dviga najvišja gora sveta, ki zahteva cele ljudi in dolgo obleganje...« Tone Škarja*



9 - Stena sedla Lho La je bila visoka 700 metrov. Šerpe na visečih lestvah v steni. Foto Tone Škarja



*10 - Fiksne vrvi v steni sedla Lho La.*



*11 - Stena je bila marsikdaj zjutraj povsem snežena. Na najtežja mesta stene so namestili aluminijaste lestve, čez najstrmejši del pa celo jamarske lestve in neraztegljive vrvi.*



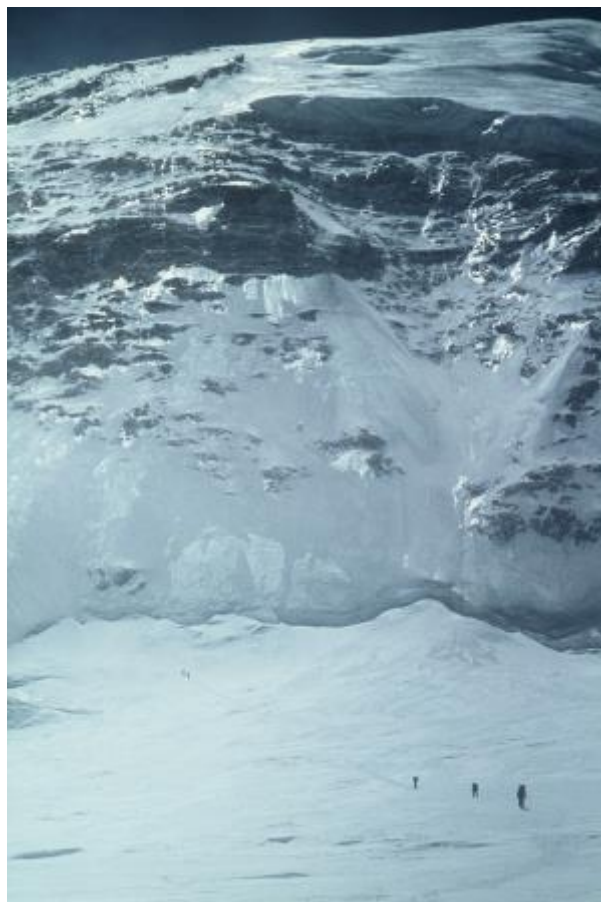
12 - Preko najtežjega dela stene sedla Lho La, njenega vršnega dela, so si zaradi previsnosti pomagali z ročno žičnico. Skonstruiral jo je Štefan Marenče. Na sedlo so dnevno prepeljali med 300 in 400 kg, skupno 6 ton opreme. Skupaj so opravili preko 500 vzponov čez steno. Foto Tone Škarja



13 - Tabor 1 na višini 6050 m, preden so zaradi močnih vetrov bivalne prostore izkopal v sneg. Zadaj je lep viden sedemtisočak, Nuptse, 7861 m. Foto Tone Škarja



14 - Tabor 1 na višini 6050 m se je imenoval Alpina. Ker je bilo sedlo podvrženo stalnim vetrovom, je bil tabor izkopan v sneg in led. Urejene so bile spalnice, kuhinja in skladišče. Foto Tone Škarja



15 - 1200 metrov visoka stena zahodne rame Everesta. Strma ledena stena z vmesnimi skalnimi deli je bila opremljena s fiksnimi vrvmi in žičnimi lestvami v zgornjem skalnem delu. Foto Tone Škarja





16 - Plezanje v steni Zahodne rame. Foto Tone Škarja



17 - Plezanje v steni Zahodne rame. Foto Tone Škarja



*18 - Tabor 2 se je imenoval Induplati. Stal je na višini 6770 m, v steni Zahodne rame. Foto Andrej Štremfelj*

*Zadaj je osemtisočak Čo Oju, 8201 m, sneženi stožec na levi pa je Pumori, 7161 m.*



19 - Tik pod vrhom Zahodne rame.



20 - Tabor 3 se je imenoval Rašica. Stal je na višini 7170 m, tik pod vrhom Zahodne rame. V enem od dveh šotorov se je šerpam pri menjavi plinske bombice vnel šotor, ki je zagorel. Žal ni bil več uporaben.



21 - Greben Zahodne rame, dolžine 2500 m, je bil od tabora 3 dalje dokaj položen, a se je vlekel v neskončnost. Ves čas je bil izpostavljen močnim ledenim vetrovom. Zaradi vetra so pot grebenu zavarovali z vrvjo.

V ozadju vršna piramida Everesta, z višinsko razliko 1350 m. Za običajnega človeka bolj del veselja, kot pa Zemlje, za človeško telo pa cona smrti.



22 - Plezanje proti taboru 4. Foto Andrej Štremfelj



23 - Tabor 4 na nadmorski višini 7520 m se je imenoval Krka. Prostorno mesto je imelo čudovit razgled na ledenik Rongbuk v Tibetu.

Foto Andrej Štremfelj



24 - Plezanje proti taboru 5.



25 - Tabor 5 na višini 8120 m, poimenovan Energoinvest.

*Zadnji tabor pod vrhom je bilo treba postaviti čim višje, da bi se naveza v enem dnevu lahko povzpela na vrh in varno sestopila nazaj. Do sem so bile napete vrvi, od tukaj dalje je navzgor vodilo le golo plezanje in volja....ter veliko sreče. Foto Borut Bergant*



26 - Prva naveza za vrh je bila Grošelj – Manfreda. Viki Grošelj, zjutraj 10. maja 1979, proti ključnemu mestu vršnega dela vzpona. Foto Marjan Manfreda Marjon

*Druga naveza za vrh je bila Dušan Podbevšek in Roman Robas.*



*27 - Kamin, zarezan v previsne sklade rumenega pasu. Dve uri in pol sta potrebovala za 20 metrov. Brez kisika in v peklenem mrazu. Cena je bila velika: ozeblina in sestop. A odprla sta prehod naprej. Marjan Manfreda v t.i. Marjonovi stopnji. Foto Viki Grošelj*

*»Snel sem debele volnene rokavice in obdržal na rokah le tanke rokavice s prsti ter se lotil prečke. Prijemal sem, prestopal in spet prebijemal, trikrat zdrsil in trikrat obvisel na klinu, preden mi je uspelo preplezati strmino.« Marjan Manfreda*



28 - Kranjski alpinisti v taboru 1 pred odhodom na vrh, 9. maja 1979. Tretja naveza za vrh je bila Andrej in Marko Štremfelj in Nejc Zaplotnik. Zaradi okvare ventila na jeklenki se je moral Marko vrniti, Andrej in Nejc pa sta nadaljevala do vrha.

Foto Tone Škarja





29 - Andrej Štremfelj na polici Rumene stopnje. Zadaj je Tibet. Foto Nejc Zaplotnik



*30 - Zadnje težko mesto je bila ameriška stopnja. Zahtevnemu plezanju pete težavnostne stopnje na višini 8500 m se je pridružil še vihar.*

*Foto Nejc Zaplotnik*



*31 - Nejc Zaplotnik v ameriški stopnji.*

*Foto Andrej Štremfelj*



32 - Z vsakim korakom je bil vihar močnejši, ledeni kristali gostejši, a k sreči strmina manjša in vrh vse bližji. Foto Andrej Štremfelj

»Korak za korakom sva se 13.5.1979 bližala točki, s katere vse poti vodijo samo še navzdol –v življenje!« Andrej Štremfelj



33 - Andrej Štremfelj na vrhu Everesta, 13. maj 1979.

Foto Nejc Zaplotnik

S prvenstveno smerjo po Zahodni rami na vrh Everesta se je slovenski alpinizem dokončno utrdil v svetovnem vrhu.



34 - Legendarne besede Nejca Zaplotnika na vrhu Everesta: »Sediva pri kitajski piramidi in ne veva, kaj bi!«

Foto Andrej Štremfelj

»V tem stavku izražam ves smisel alpinizma. Smisel alpinizma, ki je v tem, da je brez smisla. Lepo je živeti nesmiselno! Vsaj zame... Kronani so skoraj dvomesečni napori 40 mož, izpolnjene so naše dolgoletne sanje, naporne, večletne priprave so rodile sadove, zdaj, ko je vse končano, pa ne veva, kaj bi...«



35 - Andrej in Nejc po vrnitvi z vrha nazaj na sedlo Lho La.

Foto Tone Škarja



36 - Ker je 14. maja snežilo, je četrta naveza nadaljevala proti vrhu 15. maja. Navezo so sestavljali Stane Belak Šrauf, Stipe Božič in šerpa Ang Phu.

*Dolga prečnica se je končala v Hornbeinovem kuloarju, na tibetanski strani, ki vodi z Ronkbuka direktno na vrh.*

*Na sliki Stane Belak Šrauf. Foto Stipe Božič*



37 - Stane Belak Šrauf in Stipe Božič na vrhu Eversta, 15. maj 1979.

*»Brez besed se objamemo in nekaj trenutkov molče stojimo na vrhu in le pridušeno hlipanje se sliši iz za zaledenelih mask. To je Čomolungma.« Stane Belak Šrauf*



38 - Nepalska zastava v rokah šerpe Ang Phuja. V tistem trenutku je bil drugič na vrhu Everesta in prvi človek, ki ga je dosegel po dveh različnih smereh.

Foto Stane Belak Šrauf

Sestopili so v vihar in bližala se je noč. »...nocoj bomo umrli«, je v dnevniku zapisal Stane Belak Šrauf.



39 - Naveza je bivakirala na prostem, na višini 8300 m.

Zjutraj 16. junija je peta naveza, Borut Bergant, Ivč Kotnik in Vanja Matijevc, opustila načrt vzpona na vrh in šla na pomoč pogrešancem. Nekaj sekund po srečanju se je smrtno ponesrečil Ang Phu. Sestopajočemu Ang Phuju je, verjetno zaradi izčrpanosti in trenutka nezbranosti, zdrsnilo na strmem ledišču. Padel je čez zahodno steno gore več kot 2000 metrov globoko.

Foto Borut Bergant

»Odšel je za vedno, tako kot odide alpinist.« Stane Belak Šrauf



40 - Andrej Štremfelj in Nejc Zaplotnik ob prihodu v bazo.

*Foto Muhamed Šišić*





*41 - Stipe Božić po vrnitvi v bazni tabor. Viharno noč je naveza preživela in ko je bilo kritično dogajanje mimo, se je zgodila tragedija.*



42 - Šerpa Ang Phu je bil najboljši sirdar tistega časa. Rojen leta 1950 v vasi Khumjung je bil na Everestu prvič leta 1978, po poti prvopristopnikov po JV grebenu. Zanj je bil vzpon na Everest leta 1979 po Zahodni rami že drugi vzpon na vrh. Pri sestopu je zdrsnil in se smrtno ponesrečil.

Foto Tone Škarja



43 - Vse kar so na koncu člani odprave lahko storili za Ang Phuja je bil kamniti čorten na ledeniški moreni, na Gorak Shepu.

Foto Tone Škarja